

תוכן עניינים

1	חלק א': כללי
1	שער א': הדינים - פוסט-טראומה מהות, תוכן והגדרות
1	פרק א': מבוא
3	פרק ב': ההסדרים השונים לקבלת תגמולים וקיצבאות
5	פרק ג': קבלת תגמולים לנפגעי תאונות עבודה - חוק הביטוח הלאומי
7	פרק ד': השוואת ההסדרים
7	1. כללי
7	2. מחלה קונסטיטוציונלית - קשר סיבתי-משפטי
8	3. נטל ההוכחה
9	4. הבחנה בין תאונת עבודה לתאונת מקצוע וההבדלים בינם לבין ההסדר בחוק הנכים
10	5. הבחנה בין תאונת עבודה לבין ההסדר בחוק הנכים
11	6. ההבדלים בין חוק התגמולים וחוק הנכים לבין חוקי העבודה
13	שער ב': מהי פוסט-טראומה
13	פרק א': מבוא
15	פרק ב': תיאור מצבי הפוסט-טראומה והגדרת מושגים
21	חלק ב': זכויות נכי צה"ל על-פי חוק הנכים תגמולים
21	שער א': כללי
21	פרק א': המסגרת הנורמטיבית המסדירה את זכויות נכי צה"ל, נכי פעולות איבה וחטופים ושבויים
23	פרק ב': שיטת התיק הפתוח
25	פרק ג': קבלת מסמכים רפואיים ללא תשלום
27	פרק ד': חוק תשלומים לפדויי שבי, התשס"ה-2005
31	פרק ה': חוק תגמולים לבני משפחה של חטופים ונעדרים בפעולת איבה, התשפ"ד-2023 ותקנות על-פיו
37	שער ב': הקשר הסיבתי
37	פרק א': הקשר הסיבתי הנדרש לצורך זכאות על-פי חוק התגמולים
39	פרק ב': אסכולה כמבססת קשר סיבתי
41	פרק ג': הוכחת אופיו המיוחד של השירות - הוכחת הקשר הסיבתי
43	שער ג': אחריות המדינה בנזיקין
43	פרק א': היעדר אחריות המדינה

פרק ב': תביעת שיפוי מצד המדינה	45
1. כללי	45
2. בקשה להבאת ראיות לסתור - תביעת שיבוב שהגישה התובעת בגין תשלומים המשולמים על ידה	45
חלק ג': חוק הנכים (תגמולים ושיקום), התשי"ט-1959	47
שער א': פרשנות - סעיפים 1 עד 17 לחוק	47
פרק א': פרשנות - הגדרות - סעיף 1 לחוק	47
1. הדין	47
2. כללי	50
3. האם פגיעתו של המערער מהווה "חבלת שירות" בהתאם לתיקון מס' 29 לחוק?	50
4. "נצרך"	53
5. "תקופת שירותו עקב שירותו"	55
6. מחלה קונסטיטוציונלית - קשר סיבתי-משפטי	55
6.1 כללי	55
6.2 נטל ההוכחה	56
6.3 לא הוכחה הפרעת דחק פוסט-טראומתית, במישור העובדתי-רפואי	58
6.4 העותר אינו לוקה בתסמונת פוסט טראומטית ונקבעה לו דרגת נכות בשיעור 0%	58
6.5 ערעור על פסק-דינה של ועדת הערעור - מועד תחילת הזכאות לקבלת תגמולים במועד פטירת המנוח	59
7. תמצית הלכה פסוקה - קשר סיבתי ונטל ההוכחה	61
7.1 לצורך הכרה במחלה על-פי סעיף 1 לחוק הנכים על התובע להוכיח שני תנאים מצטברים, האחד, כי המחלה אירעה בעת שירותו של התובע (במקרה דנן - בעת שירותו הצבאי של המבקש). השני, כי המחלה נגרמה עקב שירותו של התובע	61
7.2 עת עסקינן במחלה שפרצה או הוחמרה עקב טיפול רפואי שניתן במהלך השירות הצבאי, יש להכיר בה ככזו שנגרמה עקב השירות הצבאי, אף אם לא הוכחו רכיבי הרשלנות	61
7.3 אם אין נכות, בוודאי שלא יכול להיות קשר סיבתי, הואיל וקיומה של נכות הינו תנאי הכרחי להכרה בקשר סיבתי	61
7.4 מוטל על הנכה, התובע תגמול ושיקום על-פי אותו חוק, להוכיח את תביעתו, כולל יסוד קשר הסיבתי לפיו אירעה הנכות עקב השירות	61
7.5 יש קשר של גרימה, בין תנאי השירות לבין פגימה נפשית	61

7.6	נטל ההוכחה לקיום הקשר הסיבתי בין המחלה לבין השירות מוטל על המערער	62
7.7	ערעור על דחיית הכרה במשיב כזכאי לזכויות נכה - אי-קיום PTSD	62
7.8	ערעור על פסק-דינה של ועדת הערעור - לא הוכח כדבעי קיומו של קשר סיבתי בין תנאי השירות לבין פרוץ המחלה	63
7.9	ערעור על החלטת המשיב לפיה אינה קיימת עדות לקיומו של PTSD	64
7.10	ערעור על החלטת המשיב לפיה אין קשר בין מחלתו הנפשית ממנה הוא סובל, לבין תנאי שירותו הצבאי - קיומו של קשר מסוג החמרה בשיעור של 66%, בין הפגימה הנפשית ממנה סובל המערער לבין תנאי שירותו הצבאי	65
7.11	ערעור על החלטת קצין התגמולים לדחות את בקשתם של המערערים להכיר בזכויותיהם לפי חוק משפחות החיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום) בעקבות פטירתו של בנם המנוח	67
7.12	ערעור על החלטת המשיב לפיה כי אין קשר בין מצבו הנפשי לבין תנאי שירותו הצבאי - הוכחת קשר סיבתי של החמרה בין תנאי שירותו של המערער לבין מחלתו הנפשית	69
7.13	ערעור על החלטת המשיב לפיה אין קשר סיבתי בין מצבה הנפשי של המערער לבין תנאי שירותה הצבאי	69
7.14	ערעור על החלטת המשיב לפיה כי אין קשר בין מצבו הנפשי לבין תנאי שירותו הצבאי	71
7.15	ערעור על החלטת קצינת התגמולים לפיה אין קשר בין המצב הנפשי ובין תנאי השירות בגיבושון	71
7.16	ערעור על החלטת קצין התגמולים בה קבע המשיב ש"אינה קיימת נכות אורגנית או נפשית הקשורה בחבלה בראש"	72
7.17	ערעור על החלטת המשיב, אשר דחה את בקשת המערער להכיר בנכותו הנפשית	74
7.18	ערעור על החלטת המשיב כי אין קשר סיבתי בין מחלתו הנפשית לבין תנאי שירותו הצבאי	75
7.19	ערעור על החלטת קצין התגמולים לפיה אין קשר סיבתי בין המצב הנפשי ובין תנאי השירות הצבאי	76
7.20	ערעור על החלטת המשיב לפיה אין קשר בין מצבו הנפשי לבין תנאי שירותו בצבא - הגשת ראיות נוספות	77
7.21	מהי מחלת הנפש הימנה סובל המערער? והאם הוכיח המערער קשר סיבתי בין תנאי שירותו, לרבות האירוע משנת 1988, לבין מחלת הנפש בה לקה?	78

7.22 האם מקרהו של המבקש משתייך לסוג המקרים השלישי, במובן שבו עצם השירות הצבאי והחוויה הצבאית הכוללת יצרו אצלו מצב דחק אשר הוביל לפרוץ מחלתו? בית-המשפט השיב על שאלה זו בחיוב 79

7.23 התנאים לקבלת תגמול לפי חוק הנכים (תגמולים ושיקום) הם חבלה, מחלה או החמרת מחלה שאירעו לחייל בתקופת שירותו ועקב שירותו. התנאי הראשון בסיפא בודק את מועד הפגיעה והתנאי השני את הקשר הסיבתי בין השירות לבין הפגיעה 79

7.24 ביחס לקשר הסיבתי-המשפטי נראה לנו שמתקיים קשר סיבתי כזה. כפי שעולה מחוות-דעתו של פרופ' רפפורט, מדובר באירועי דחק נפשיים קשים מתמשכים ומתפתחים. אין מדובר בסתם מקרה רגיל של הדחה מקורס קצינים כפי שהדבר יכול לקרות גם באזרחות בתחומים שונים כפי שטענה ב"כ המשיב 80

7.25 גם ביחס להקשר הסיבתי-המשפטי, נראה לנו שיש לקבוע ברמת הסתברות מאוד מתקבלת על הדעת שהתקיים קשר כזה, בשים-לב לעוצמת הדחק המיוחד שחווה המערער בתקופתו לפני הופעת המחלה ובשים-לב לקשר הצבאי המבצעי שהיה קשור לכך בתפקידה הצבאי המבצעי של המערער 80

7.26 המסקנה העולה מחוות-דעת מומחה הוועדה ומעדותו לפנינו, היא שאין הוכחה לכך שדחק נפשי או מחסור בשינה יכולים לגרום להתפתחות המחלה או לשנות או להחמיר את תוצאותיה, למעט במובן של החמרה זמנית בדמות העברת המחלה ממצב של הופגה למצב סוער, כאשר ממילא מדובר במחלה שמעצם טבעה היא גלית ומתאפיינת במעברים ממצב למצב 80

8. הגדרת חבלה 80

9. נתקל בחומה ביורוקרטית אטומה בבואו לנסות ולקבל סעד 81

10. הוכח ברמה הנדרשת כי עומסי השירות שחוה המערער כלוחם קרבי תרמו להחמרת הקרע והסימפטומים מהם סבל המערער 81

11. שאלת הקשר הסיבתי בין מצבו הנפשי של המערער לבין אירוע שהתרחש במהלך שירותו בשב"ס 82

12. שאלה רפואית-פסיכיאטרית במהותה, והיא נגעה לאיפיון הבעיה הנפשית ממנה סובל המערער כיום, ולקשר בינה לבין השירות הצבאי 82

13. המערער, שעליו נטל השכנוע, עמד בחובת הבאת הראיות לשם הוכחת היותו סובל מ- PTSD שנגרם עקב השירות הצבאי 83

14. לא כל מסמך רפואי שטרם הוצג למשיב במסגרת בקשה מקורית להכרה בנכות יכול להוות "ראיה חדשה" 86

פרק ב': פרשנות - חבלה בדרך למחנה או ממנו - סעיף 1א לחוק 89

1. הדין 89

2. כללי	89
3. סעיף 6 לחוק הנזיקים האזרחיים (אחריות המדינה), וחסינות המדינה מתבות נזיקית מקום בו נחבל אדם בתקופת שירותו הצבאי	90
פרק ג': נכים ממתנדבי היישוב - משרת בשירות קבע ברציפות לשירות החובה - מיועדים לשירות ביטחון בהכשרה קדם-צבאית או בעת מבחנים ליחידת התנדבות ופרשנות סמכות להעלות שיעורים - סעיפים 2 עד 3 לחוק	93
פרק ד': תקנות הנכים (כללים לקביעת דרגת נכות מיוחדת), התשכ"ו-1965	95
1. דרגת נכות מיוחדת	95
2. הרחבת ההכרה לפי חוק הנכים בחיילי צבא חובה שנפגעו שלא במהלך תפקידם	95
פרק ה': חוק אנשי צבא דרום לבנון ומשפחותיהם, התשס"ה-2004 - סעיפים 1 עד 17 לחוק אנשי צבא דרום לבנון	97
1. כללי	97
2. טענת התיישנות	97
2.1 כללי	97
2.2 "הבקשה מתייחסת לנכות שנגרמה על-ידי חבלה רשומה"	99
שער ב': תגמול - סעיפים 4 עד 9 לחוק	101
פרק א': תגמולים בדרך של מענק לנכים שדרגת נכותם 10 עד 19 אחוזים	101
- סעיף 4 לחוק	101
פרק ב': תגמולים לנכה שקיבל מענק ולאחר-מכן נקבעה לו דרגת נכות גבוהה מ- 19 אחוזים; מועד תשלום המענק - סעיפים 4 א ו- 4 ב לחוק	103
פרק ג': תשלום מקדמה לנכה שדרגת נכותו 10 עד 19 אחוזים - סעיף 4 לחוק	105
פרק ד': אי-תשלום תגמולים נוספים - סעיף 4 לחוק	107
פרק ה': תחילה ותחולה; ברירת מענק - סעיפים 4 א ו- 4 ב לחוק	109
פרק ו': תגמולים לנכים של 10-100 אחוז ותוספת לנכה בעל דרגת נכות מיוחדת - סעיפים 5 ו- 5 א לחוק	111
1. הדין	111
2. נכה עשוי להיות זכאי לתגמולי קיום בגין חוסר יכולת תעסוקתית, זמנית או צמיתה, הנובעת ממצבו הרפואי	111
3. השכר הקובע בסעיף 5 לחוק זהה לשכר הקובע שבסעיף 1 לחוק	111
4. אחת מהחובות המוטלות על הוועדה הרפואית לעררים בהיותה גוף מעין שיפוטי היא חובת ההנמקה	112
פרק ז': תגמול למחוסר הכנסה - סעיף 6 לחוק	113
1. הדין	113

2.	המועד הראוי לתחילת תשלום תגמול נצרך	113
3.	הלכה פסוקה	115
3.1	כאשר הבקשה לתשלום התגמול הוגשה הרבה לאחר חלוף שנה מיום השחרור, אזי התשלום יתבצע מיום הגשת התביעה ואילך	115
3.2	תגמול חפ"ר (חוסר פרנסה) ישולם לנכה מחוסר פרנסה	116
3.3	המערער לא עשה כל שביכולתו כדי לקבל הכנסה	117
3.4	על המשיב להוכיח כי עשה כל שביכולתו להתפרנס והפסקת עבודתו היא בשל מצבו הרפואי	118
3.5	אין מחלוקת כי את התגמולים על-פי החוק והתקנות יש לשלם באופן רטרואקטיבי	118
3.6	אין לכפות על המשיב לשקם את העורר	119
פרק ח': תגמול לנכה שאינו מסוגל להשתכר למחייתו - סעיף 7 לחוק		
121	הדין	121
2.	פרשנות סעיף 7(ג) לחוק	122
3.	הלכה פסוקה	123
3.1	תכלית סעיף 7 לחוק הנכים (תגמולים ושיקום), לשלול את זכאותו של מי שנפגע ללא רישיון על-מנת להרתיע	123
3.2	תגמול נצרך הוא הגבוה שבתגמולי הקיום	123
3.3	התובע יגיש בקשה לקצין תגמולים ועל המשיב לתת החלטה בתביעה	123
3.4	נכה נצרך יזכה לתגמול (אחיד) מוגדל ללא כל קשר להכנסותיו	125
3.5	סעיף 7ד לחוק הנכים גובר על הוראות סעיף 7(א) לחוק הנכים	125
3.6	נכים מעל גיל 50 יהיו זכאים רק לתגמול בסיסי עם תוספת פרישה מוקדמת	126
3.7	ההבדל בין "תגמול מתבגר" ל"תגמול נצרך"	126
פרק ט': נכים שהגיעו לגיל פרישה - סעיף 7א לחוק		
129	פרק י': תוספת למימון צרכים מיוחדים - סעיף 7ב לחוק	131
133	פרק י"א: תוספת לנכה בגיל 55 ויותר - סעיף 7ג לחוק	133
135	פרק י"ב: תוספת מיוחדת עקב פרישה מוקדמת - סעיף 7ד לחוק	135
8	פרק י"ג: סייג; שני הורים ממין אחד והורים זקנים - סעיף 7ה ו - 8 לחוק	137
139	פרק י"ד: התנהגות רעה של נכה - סעיף 9 לחוק	139
139	1. הדין	139
139	2. כללי	139

3. נכה שהתנהגות רעה חמורה מצידו אשר גרמה לנכותו, לא יחולו עליו טובות הנאה כל שהן	140
4. באם הליקוי הנפשי לא היתה ביריונות לשמה אזי אין התנהגות זו כהתנהגות רעה וחמורה שכן נבעה מדחפים נפשיים	140
5. נקודת המוצא של החוק הינה כי כל אדם שנפגע במהלך ועקב שירותו הצבאי, וכתוצאה מפגיעה זו נותר נכה, יזכה בתגמולים	141
6. אין לנהוג במערער בשונה מ"האזרח מן השורה", בכל הקשור לשלילת הפיצוי עקב התנהגות רעה חמורה	142
7. התנהגות רעה חמורה שוללת את זכויותיו של המערער לתגמולים	142
שער ג': קביעת נכות - סעיפים 10 עד 12א לחוק	145
פרק א': קביעת דרגת נכות - סעיף 10 לחוק	145
1. הדין	145
2. כללי	145
3. תקנות הנכים (כללים לקביעת דרגת נכות מיוחדת), התשכ"ו-1965	145
4. תקנות הנכים (מבחנים לקביעת דרגות נכות), התש"ל-1969	146
5. כיצד יש לעגל את שיעור הנכות המשוקללת כאשר היא כוללת חלקי אחוזים?	146
6. הסמכות להחליט בעניין שיעור הנכות של המשיב נתונה לוועדה הרפואית בלבד	147
7. הוועדה אינה יכולה לקבוע נכות כזמנית או להפוך נכות קבועה לזמנית משום סירוב של הנכה לבצע טיפול רפואי שהומלץ על-ידה	148
8. הרואה עצמו נפגע מהחלטת ועדה רפואית בדרג ראשון, רשאי לערור על החלטת וועדה זו לוועדה רפואית עליונה	149
9. על החלטתו של קצין התגמולים ניתן היה להגיש ערעור לוועדת הערעורים	150
10. קביעת הנכות תהיה, אף היא, מושפעת מההתפתחות והשינויים במדע הרפואה	151
11. תקנות "ישנות" שפג תוקפן, עלולה לגרום לעיוות דין לנכה	152
12. התיישנות למעלה מ- 25 שנה דינה דחיה	153
13. הוועדה רפואית תקבע מזמן לזמן את דרגת נכותו של הנכה	153
14. שינוי דרגת נכות בהתחשב במצבו של האיבר השני	154
15. ערעור על פסק-דינה של ועדת הערר לפי חוק הנכים - הצגת ראיה חדשה	154
16. ערעור על החלטת ועדת הערעורים לפיה נדחה ערעורה של המערערת על החלטת קצין התגמולים לדחות את תביעתה להכיר בה כנכה לפי חוק התגמולים (נכים ושיקום) בשל מחלת הסוכרת מסוג 1	156

17. האם יש מקום להחזיר את עניינו של המערער לוועדה בהרכב אחר או להחזיר את עניינו לוועדה באותו הרכב? 159

18. ערעור על פסק-הדין של ועדת הערעורים לפי חוק הנכים (תגמולים ושיקום) במסגרתו נדחה ערעור שהגישה המערערת על החלטת קצין התגמולים 161

19. בכל הקשור בתקנה 9 לתקנות הנכים, בעניין נכות מוסבת, אכן דרישת התקנה הינה קיום נכות שנובעת באופן בלתי-אמצעי מפגימה מוכרת שנפגם בה הנכה, ואין בחומר הרפואי בעניינו של המערער חוות-דעת כלשהיא ממנה עולה כי הנכות הנשימתית בתחום הריאות נובעת באופן בלתי-אמצעי מהנכות הנפשית 163

20. לא הוכחה הפרעת דחק פוסט-טראומטית, במישור העובדתי-רפואי 163

21. העותר אינו לוקה בתסמונת פוסט טראומטית ונקבעה לו דרגת נכות בשיעור 0% 163

22. יש להכיר בעוררת כנפגעת פעולת איבה בשל החמרה אקוטית של מצב החרדה 164

23. פסילת חוות-דעת מומחה בית-המשפט בתחום הפסיכיאטריה 164

24. ערעור המבקש על החלטת המשיב, קצין תגמולים, שלא להכיר בנכות עקב הפרעת דחק פוסט-טראומטית 166

25. בקשה שהגיש המבקש להכרה בנכותו, בגין הפרעת דחק פוסט-טראומטית - התיישנה 166

26. האם התקיים קשר ישיר בין האירוע לבין הופעת התסמינים הפוסט-טראומטיים של העותרת לאחר האירוע? 167

27. הגדלת שיעור הנכות בעקבות החמרה שחלה במצבה הרפואי ... 168

28. נכי צה"ל שלקו בתסמונת פוסט-טראומטית במהלך שירותם הצבאי 168

29. גובה שיעור הנכות שנקבע בגין התסמונת הבתר-חבלתית 169

30. פוסט-טראומה מאוחרת ורדומה 169

31. הכרה בפגיעה מסוג אין-אונות על רקע נפשי 170

32. קשר מובהק בין לחצי השירות שחוה לבין פרוץ מחלתו וכי קיים רכיב פוסט טראומטי במצבו 171

33. האם יש לראות בטיפול הפסיכולוגי בבן או בבת הזוג של הנכה חלק מן הטיפול בנכה עצמו כמובנו בסעיף 43 לחוק הנכים? 171

34. המשקל שיש לתת לדו"חות שנערכו על-ידי פסיכולוגים שונים שפגשו וטיפלו במשיב עם פרוץ המשבר הזוגי ביניהם 172

35. בחינת שורה תחתונה של חוות-דעת מומחה בדבר שיעור הנכות של המבקש 173

36. מינוי מומחה בתחום הנפשי לבחינת מצבה הרפואי ונכותה של המבקשת.....	173
פרק ב': תגמולים לנכה לפי חוק זה ולפי חוק נפגעי איבה - סעיף 10א לחוק	175
1. הדין.....	175
2. כללי.....	175
2.1 הקשר בין מצבה הנפשי לבין פעולת האיבה הינו נרחב והוא מחייב דיון נוסף.....	175
2.2 על הוועדה לבחון את מצבה של המשיבה היום, ולקבוע האם הוא שונה ממצבה עובר לפגיעה.....	176
2.3 בית-הדין אינו מוסמך להתערב בהחלטתה אלא אם מצא כי נפלה בה טעות.....	177
2.4 בהיעדר תיאור של הצלקת, לא ניתן לקבוע האם הוועדה הפעילה שיקול-דעתה באופן סביר.....	178
פרק ג': סירוב לקבל טיפול רפואי - סעיף 11 לחוק	181
פרק ד': וועדה רפואית עליונה - סעיף 12 לחוק	183
1. הדין.....	183
2. כללי.....	183
2.1 הוועדה הרפואית העליונה מוסמכת לבחון מחדש את החלטתה של הוועדה הרפואית.....	183
2.2 המבקש רשאי לערער על החלטת הוועדה העליונה לפני בית-המשפט המחוזי בנקודה משפטית בלבד.....	184
2.3 התיק יוחזר אל הוועדה הרפואית העליונה על-מנת שתיקבע לו דרגת נכות.....	185
2.4 אין חובה כללית שוועדה עליונה הדנה בדרגת הנכות, תהא מורכבת מחברים מומחים בלבד.....	185
2.5 הגשת ערעור לבית-המשפט המחוזי על החלטת ועדה רפואית העליונה הינו 45 יום ממועד קבלת ההחלטה.....	186
2.6 קביעת הוועדה הנוגעת לקביעת הקשר הסיבתי הינה קביעה רפואית שבית-משפט אינו נוהג להתערב בה.....	187
2.7 אין חובה על הוועדה הרפואית העליונה לאמץ חוות-דעת רפואית מסויימת.....	188
2.8 בית-המשפט אינו מוסמך להתערב בהחלטת הוועדה העליונה.....	188
2.9 לא כל ההחמרה בפגימה נובעת מן השירות.....	189
2.10 האם התקיים פגם משפטי בהחלטת הוועדה הרפואית העליונה?.....	190

3. ערעור בשאלה של מתן נכות נפרדת במקרה זה בגין כאבים ושינויים שחיקתיים בנוסף לקביעה של 40% נכות בשל הגבלת יישור הברך.....	191
4. טענות לדחיית תביעה על-הסף - חוסר סמכות עניינית ומקומית.....	192
5. ערעור על החלטת הוועדה הרפואית לערריסכי המערער זכאי ל- 15% נכות זמנית וכי לא נותרה לו נכות יציבה בגין פגיעתו בעבודה.....	194
6. דחיית תביעה על-הסף - סמכות עניינית.....	194
7. האם היה מקום לקזז את המענק מהנכות הזמנית שנקבעה בהחמרת המצב?.....	195
פרק ה': ערעור לפני בית-המשפט המחוזי - סעיף 12א לחוק.....	197
1. הדין.....	197
2. כללי.....	197
3. על מבקש הרשות להראות כי הבקשה מגלה חשיבות או מעוררת סוגיה משפטית כללית.....	197
4. בית-המשפט יתערב כאשר ישנם פגמים בהחלטת הוועדה.....	198
5. טוב היה עושה בית-המשפט המחוזי אם היה מורה על השבת הדיון בעניינו של המבקש לגורם המוסמך.....	199
6. הוועדה רשאית שלא לקבל את ממצאים מחוות-דעת המומחה מנימוקים סבירים.....	199
7. טענות עובדתיות אין מקומן להתברר במסגרת ערכאת ערעור....	200
8. עיגול נכותו של המערער כלפי מטה מהווה טעות משפטית.....	201
9. עניינו של המערער יובא בפני וועדה בהרכב אחר, כדי שיראה כי אכן הצדק נעשה.....	202
שער ד': תשלומים - סעיפים 13 עד 23 לחוק.....	205
פרק א': הזמן לתשלום תגמולים - סעיף 13 לחוק.....	205
פרק ב': איסור העברת תגמול - סעיף 14 לחוק.....	207
פרק ג': איסור עיקול על תגמול - סעיף 15 לחוק.....	209
1. הדין.....	209
2. בקשת רשות ערעור על דחיית ביטול עיקול על כספי גמלת נכות.....	209
פרק ד': עיכוב תגמול - סעיף 16 לחוק.....	211
1. הדין.....	211
2. ערעור על החלטת המשיב, לפיה ינוכו לשיעורין סכומי כסף מהתגמול החודשי המשולם למערער, מאחר והמענק שהוא קיבל להחלפת רכבו הרפואי כלל תשלום יתר.....	211
3. האם יש לחייב את המערער בהשבת התשלום אשר שולם ביתר?.....	213
פרק ה': פקיעת הזכות לגימלה - סעיף 17 לחוק - הסעיף בוטל.....	215

פרק ו': מאימתי משלמים תגמולים; אופן תשלום תגמולים וזכאויות נוספות באיחור; אי-תחולת חוק פסיקת ריבית והצמדה - סעיפים 18 עד 18ג לחוק..... 217

1. הדין 217

2. כללי 218

3. על המבקש להוכיח כל ראייה רפואית המבססת את טענתו, לפיה יש לשלם לו תגמולים בגין נכות של 50% בגין השנים הקודמות..... 218

4. ועדת הערעור קיבלה את עמדת קצין התגמולים, כי לא הוגשה לו תביעה המתבססת על הוראות סעיף 18(ו) לחוק הנכים 219

5. אין מקום להתערבות בית-המשפט בקביעה הוועדה כאשר היא נמקה את החלטתה 220

6. בסעיף 18 לחוק הנכים לא קיימת הוראה המסדירה את מועד תחילת תשלום התגמולים, כאשר תביעה מתקבלת על יסוד הסעיף הנ"ל..... 221

7. תביעתו המחודשת של המערער מציינת כי התופעות הפוסט-טראומטיות הלכו והחמירו במשך השנים שחלפו 221

8. אין בפני בית-המשפט תשתית עובדתית המאפשרת לקבוע כי אי-הגשת התביעה נבעה ממצבו הנפשי של המערער..... 222

9. אין הוועדה הרפואית העליונה מוסמכת לקבוע למערער דרגת נכות רטרואקטיבית במקרה זה..... 222

10. המערער עמד בנטל הרובץ עליו להוכחת הנסיבות אשר מצדיקות את הארכת תקופת ההתיישנות 224

11. המערער סבל מנכות נפשית גבוהה בשעור 50%. אולם אין מדובר במי שנפגמה הבנתו את המציאות או שאינו מחובר למציאות 224

12. המשיב אינו רשאי לשלם רטרואקטיבית למעבר לשנה מיום שהוגשו ראיות חדשות..... 225

13. בית-המשפט אינו מתערב בהחלטת קצין התגמולים כאשר החלטתו נכונה 226

14. יש לראות במכתבו של המנוח משנת 1970 כתביעה כדין להכרה במחלת הסוכרת בה לקה כתוצאה מהשירות..... 226

15. בקשת תגמולים תוך שנה מיום פטירת המנוחה מזכה את המערערים בתגמול 227

16. הסמכות לקבוע מאימתי ישולמו תגמולים היא בידי קצין התגמולים זולת אם נקבע אחרת בחוק 228

17. ערעור על החלטת המשיב לפיה אי הגשת התביעה בשלב מוקדם יותר אינה נובעת מתסמונת הפוסט טראומטית 229

18. עתירה מינהלית, על החלטת בית-המשפט המחוזי בנוגע למועד אשר ממנו על משרד הביטחון לשלם למפרע תגמולים להם נקבעה זכאותו של הנכה - הערעור נדחה..... 229

19. ערעור על החלטת המשיב, בה דחה את בקשת המערער לתשלום רטרואקטיבי של תגמול נצרך - הערעור התקבל בחלקו.....234

פרק ז': תחילת תגמול לנכה מכוח שירות - סעיף 19 לחוק.....239

פרק ח': למי משלמים תגמול - סעיף 20 לחוק.....241

1. הדין.....241

2. תגמולים כ"בן משפחה" של חייל שנפטר.....241

פרק ט': תגמולים לאחר פטירתו של נכה - סעיף 20א לחוק.....243

1. הדין.....243

2. כללי.....243

3. אין להתיר לאדם לקבל כפל גמלאות.....244

4. קבלת קיצבה מהמל"ל משמעותו הימנעות לתבוע זכויות אחרות.....245

5. ההענקות שקיבל המנוח היו כחסד והם אינן מחייבות את המוסד לביטוח לאומי.....245

6. אין כל רלוונטיות לשאלה מתי הוכרה נכותו של המנוח או מתי הוכר כנצרך.....246

פרק י': התשלום - מאוצר המדינה; סילוק מילוות שיקום; זקיפת תשלומים קודמים - סעיפים 21 עד 23 לחוק.....249

שער ה': ארגון - סעיפים 25 עד 29 לחוק.....251

פרק א': קציני תגמולים - סעיף 25 לחוק.....251

פרק ב': ועדות ערעור - סעיף 26 לחוק.....253

1. הדין.....253

2. כללי.....253

3. אי-התערבות בית-משפט של ערעור - הטעמים.....253

פרק ג': סמכויות עזר - קבלת מידע מרשום המיסים בישראל - סעיפים 27 ו-27א לחוק.....255

1. הדין.....255

2. כללי.....255

3. סמכות הוועדה להיזקק לסרט וידיאו או חקירה סמויה.....256

4. חסינות שיפוטית של ועדת התגמולים.....256

פרק ד': סדרי דין - סעיף 28 לחוק.....257

1. הדין.....257

2. כללי.....257

3. סמכות להיזקק לידיעתם ולניסיונם של חבריה בעניינים שבמומחיותם.....257

4. חוות-דעת שאיננה ערוכה לפי כללי הדין.....258

5. סעיף 28 מול סעיף 35 לחוק.....258

6. על ועדה לבחון כל אחת מחוות-הדעת שבפניה.....259

פרק ה': קביעת דרגת נכות יחד עם חוות-דעת על הקשר הסיבתי - סעיף 28א לחוק	261
1. הדין	261
2. כללי	261
3. סעיף 28א לחוק הנכים דורש לשוב ולקבוע את שיעור ההחמרה על-פי חוות-דעת רפואית שיש בה קשר סיבתי	262
4. קצין התגמולים התבסס על החלטת הוועדה הרפואית	263
5. ישנו קשר סיבתי בין המחלה ממנה סבל המנוח לבין נסיבות פטירתו	264
6. אין קשר סיבתי בין כאבי הגב לבין התאונה	264
7. בכל מקרה ומקרה מתחייבת הנמקה של תוצאת החישוב האמור ואין להסתפק בקביעה בעלמא	264
8. הוועדה הרפואית מוסמכת לקבוע אחוזי נכות שהוכרה על-ידי קצין התגמולים אשר נגרמה על-ידי השירות הצבאי	265
9. ערעורו על החלטת קצין התגמולים שלא להכיר במחלת הקרוהן ממנה המערער סבל כמחלה שנגרמה או הוחמרה עקב השירות הצבאי - הערעור נדחה	265
10. בקשת רשות ערעור על פסק-דינו של בית-המשפט המחוזי, שדחה את ערעורו של המבקש על החלטתה של הוועדה הרפואית העליונה הפועלת על-פי חוק הנכים - הבקשה נדחתה	268
11. בקשת רשות ערעור על החלטת ועדת עררים לפי חוק הנכים - "נכה נצרך" בשל מחלת סכיזופרניה - הבקשה נדחתה	270
פרק ו': הרכבן של ועדות רפואיות - סעיף 29 לחוק	273
שער ו': הבקשות וההחלטה בהן - סעיפים 30 עד 35 לחוק	275
פרק א': בקשות - סעיף 30 לחוק	275
1. הדין	275
2. כללי	275
3. מהי "תביעה" ומהו "יום הגשת התביעה"	275
4. יש לפרש את התביעה "יום הגשת התביעה" כיום בו הוגשה הבקשה לקבלת תגמול הנצרך	276
פרק ב': ההחלטה בבקשות - סעיף 31 לחוק	277
1. הדין	277
2. חובת הנמקה	277
3. חובת פסיקה "בהקדם"	277
פרק ג': מילווה עד למתן החלטה - סעיף 31א לחוק	279
פרק ד': התיישנות תביעות - הארכת מועד התיישנות בחבלה רשומה - סעיפים 32 ו-32א לחוק	281
1. הדין	281

282.....	2. תקופת התיישנות
283.....	3. החלטה חדשה - אף אם ניתנה החלטה סופית
283.....	4. סמכות קצין תגמולים להאריך מועדים
283.....	5. "שיקולי-צדק"
284.....	6. התביעה מתיישנת בתום שלוש שנים
284.....	7. על המערער להרים את הנטל להוכיח כי יש להאריך את מועד
285.....	ההתיישנות
285.....	8. ההתיישנות לא חלה על מחלות של הסכיזופרניה
286.....	9. יש להוכיח חבלה רשומה
286.....	10. יש לאפשר למערער להביא את ראיותיו היות ויש קשר סיבתי בין שירותו הצבאי לבין מחלת הלב ממנה הוא לוקה כיום
286.....	11. בהיעדר חבלה רשומה כלשהיא לא ניתן, להאריך את תקופת ההתיישנות
287.....	12. לא ניתן להאריך את תקופת ההתיישנות הקבועה בחוק מאחר שלא מתקיימים במצטבר תנאי החוק מכוח סעיף 32א
288.....	13. העלאת טענת ההתיישנות לראשונה בסיכומי המשיב הינה נפסדת ובלתי-ראויה
288.....	14. בקשה למחיקה על-הסף - התיישנות
289.....	15. מחיקת תביעה על-הסף - תביעה בגין רשלנות רפואית לכאורה במהלך ביצוע ניתוח לסגירת נקב באוזן
291.....	16. מהו למעשה מועד תחילת מניין הימים לצרכי חישוב תקופת ההתיישנות בתביעת מעביד - מיטיב?
291.....	17. סוגיית התקיימותם של התנאים המצטברים שנקבעו בסעיף 32א לחוק הנכים
292.....	18. ערעור על החלטת קצין התגמולים, לפיה אין לראות במסמכים הנרשפים שהעביר המערער כ"עובדות חדשות" או "ממצאים המהווים ראיה חדשה" - הפרעה פוסט טראומתית (PTSD) - הערעור נדחה
293.....	פרק ה': ערעור לפני ועדת ערעור - סעיף 33 לחוק
297.....	1. הדין
297.....	2. כללי
297.....	3. מועד הגשת הערעור - הארכת מועד
297.....	4. לא ניתן לעקוף את הדרך הקבועה בחוק הנכים והסמכות בהשגה כנגד החלטת קצין התגמולים הינה ועדת הערעורים
298.....	5. הגשת ערעור באיחור רב ובלא טעמים מוצדקים לא איפשרה הארכת מועד
299.....	6. יש לקבל את טענת המערער שבקביעה זו סתתה החלטת וועדה רפואית עליונה, מהוראות פסק-הדין שבפשרה
300.....	7. קצין התגמולים הוא הגורם הבלעדי שמוסמך להכיר בנכות
301.....	

8.	הסמכות לדון ולהכריע אינה נתונה בידי בית-משפט	301
9.	לועדת הערעורים הסמכות להאריך את מועד הגשת הערעור	302
10.	בקשת המשיב לסילוק הערעור על-הסף בשל היעדר עילה ו/או בשל האיחור בהגשתו	303
11.	העברת התובענה לבית-המשפט המוסמך - ועדת הערעורים	303
12.	ערעור על החלטת קצין התגמולים, לפיה אין קשר סיבתי בין מחלת האפילפסיה של המערער, שסימניה הופיעו עוד טרם גיוסו, לבין תנאי השירות הצבאי - הערעור התקבל	305
	פרק ו': ערעור לבית-המשפט - סעיף 34 לחוק	307
1.	הדין	307
2.	כללי	307
3.	העדפת חוות-דעת אחת על האחרת - ממצא עובדתי	308
4.	ועדת ערעור	308
5.	רשות ערעור - אימתי	308
6.	שאלת הקשר הסיבתי - שאלה משפטית	309
7.	קביעה לעניין החמרה - קביעה עובדתית	309
8.	על המבקש להצביע על פגם משמעותי שנפל בעבודת הוועדה או על נקודה משפטית	309
9.	על החלטת ועדת הערעור ניתן לערער בסוגיה משפטית בלבד	310
10.	בקשת רשות ערעור על פסק-דינו של בית-המשפט המחוזי, בו נדחה ערעורו של המבקש על החלטתה של ועדת הערעור לפי חוק הנכים - הבקשה נדחתה	310
11.	בקשת רשות לערער על פסק-הדין של בית-המשפט המחוזי - אין די בהצבעה על "שגרה מתוחה" כדי לעמוד בדרישות היסוד האובייקטיבי של מבחן הקשר הסיבתי-משפטי, אלא יש צורך להצביע על "חריגות ומיוחדות" בתנאי השירות - הבקשה נדחתה	312
	פרק ז': החלטות חדשות - סעיף 35 לחוק	315
1.	הדין	315
2.	כללי	315
3.	תשלומים רטרואקטיביים	315
4.	התרשלות קצין תגמולים	316
5.	סעיף 35(א) לחוק הנ"ל קובע כי קצין התגמולים רשאי לתת החלטה חדשה בכל בקשה, אף אם ניתנה בה כבר החלטה סופית	316
6.	מחלה נפשית אשר הוחמרה בשיעור 2/3 על חשבון השירות	317
	פרק ח': החזרת תגמולים ששולמו שלא כדין - סעיף 35א לחוק	319
1.	הדין	319
2.	כללי	319
3.	סמכות לשנות הסכם פשרה	319
	פרק ט': עיכוב זמני של התגמולים - סעיף 35ב לחוק	321

פרק י': החלטה על גמר נכות - סעיף 35 לחוק 323

שער ז': הוראות כלליות 325

פרק א': תשלומים לפי חוק זה ופיצויים לפי חוק אחר - סעיף 36 לחוק 325

1. כללי 325

2. תביעת שיפוי של המדינה 326

3. סעיף 36 לחוק הנכים קובע הסדר מיוחד למקרה בו קיימת זכות לפי חוק זה בעת ובעונה אחת גם זכות לפיצויים בשל עוולה נזיקית 327

פרק ב': זכויות לפי חוק זה ולפי חוק הביטוח הלאומי - סעיף 36 לחוק 329

פרק ג': זכויות לפי חוק זה ולפי חוק שירות המדינה (גמלאות), התשט"ו-1955 - סעיף 36 לחוק 333

פרק ד': בדיקות חדשות - סעיף 37 לחוק 337

פרק ה': נטילת תגמול במקרים מסויימים - סעיף 39 לחוק 341

פרק ו': דין יתרות התגמולים המגיעים לנכה שנפטר - סעיף 39 לחוק 343

פרק ז': דין נכה במאסר - סעיף 40 לחוק 345

פרק ח': סמל הנכים - סעיף 41 לחוק 347

פרק ט': עבירות - סעיף 42 לחוק 349

פרק י': עניינים שונים 351

1. האם ניתן להגביל בזמן את מימון הטיפול הנפשי לבן/בת הזוג של הנכה? 351

2. תביעה לקבלת ליווי הרפואי ותוספת עזרת הזולת 352

חלק ד': חוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה, התש"ל-1970 357

שער א': מבוא 357

פרק א': מהותו של חוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה 357

פרק ב': קבלת תגמולים לנפגעי פעולות איבה - חוק התגמולים 359

פרק ג': קבלת תגמולים לנכי צה"ל - חוק הנכים 361

שער ב': פרשנות 363

פרק א': הגדרות - סעיף 1 לחוק 363

1. הדין 363

2. "פעולת איבה" 365

3. התנגשות עם אמבולנס בתפקיד חילוץ עקב מעשה טרור ותחולת חוק נפגעי פעולות איבה 365

4. "פגיעת איבה" 366

5. ההלכה הפסוקה 367

5.1 יש צורך בקשר סיבתי בין פעולת האיבה לפגיעה 367

5.2 לא כל אימת שנפגע אדם ומבצע הפגיעה לא אותר, או שסיבתה אינה ידועה, מדובר בפעולת איבה..... 367

5.3 על-מנת שאדם יוכר כנפגע איבה חייב להתקיים קשר סיבתי ממשי בין הפגיעה הנטענת לבין פעולת איבה מסויימת..... 368

5.4 הבדל בין רקע פלילי לפעולת איבה..... 369

6. סעיף 12א(א) לחוק, אשר תוקן בשנת 2017 והוחל למפרע מיום 01.04.12 מכיר במניע משולב לאירוע איבה שהתרחש מחוץ לישראל. הוא לא דורש כי המטרה העיקרית או אף המשנית תהיה פגיעה בישראל או בעם היהודי, אך הוא יחול רק אם הוכח שהפעולה נעשתה בידי ארגון שהצהיר כי אחת ממטרותיו היא פגיעה בישראל או באזרחי ישראל או ביהודים, ובכלל זה פעולה שנעשתה תוך סיוע לארגון כאמור..... 370

7. שעה שהמומחה הכיר בקשר סיבתי של גרימה בין המחלה לבין אירוע האיבה, תפקידה של הוועדה הרפואית יהיה לכמת אם יש לכלול בנכות את מכלול הסימפטומים או שבגין חלקם כבר הוכרה העוררת במסגרת ההכרה במצבה הנפשי וקבלה אחוזי נכות..... 370

8. יש להחיל על תובעים אשר לוקים במחלה קונסטיטוציונלית כסכיזופרניה ומבקשים הכרה לנכותם על-פי חוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה את ההלכות הנוהגות בעניין זה לגבי תובעים לפי חוק הנכים (תגמולים ושיקום). לשון אחר - משהוכח כי הטריגר להתפרצות המחלה הקונסטיטוציונלית כסכיזופרניה נעוץ באירוע האיבה בו היה תובע מעורב, יש לזקוף לחובת אירוע האיבה את המחלה במלואה..... 370

9. העותר אינו לוקה בתסמונת פוסט-טראומטית ונקבעה לו דרגת נכות בשיעור 0%..... 370

10. יש להכיר בעוררת כנפגעת פעולת איבה בשל החמרה אקוטית של מצב החרדה..... 371

11. אין מידע המבסס PTSD בעקבות האירוע..... 371

12. העובדה כי אובחנה כסובלת מ- PTSD גם בשל האירוע הנדון, אינה מאיינת את האבחנה של PTSD עוד קודם לכן..... 372

13. הוועדה קיימה את הוראות פסק-הדין, נימקה את עמדתה לעניין היעדר קשר סיבתי בין פגיעת האיבה למצבו הנפשי של המערער.... 373

14. קשר סיבתי אגב פרק זמן ממושך שחלף ממועד הטראומה עד למועד הופעת המחלה..... 374

15. יש להחזיר את עניינו של המערער לוועדה בהרכב אחר, וזאת על-מנת שתדון בנושא הנפשי..... 375

16. החמרה בתופעות תסמונת פוסט-טראומה..... 375

17. האם התקיים קשר ישיר בין האירוע לבין הופעת התסמינים הפוסט-טראומתיים של העותרת לאחר האירוע?..... 376

18. הגדלת שיעור הנכות בעקבות החמרה שחלה במצבה הרפואי... 377

פרק ב': חזקת פגיעת איבה - סעיף 2 לחוק	379
1. הדין	379
2. כללי	379
3. הלכה פסוקה	379
3.1 קבלת תשלום מארגון טרור לא מחייבת כי הפעולה נעשתה על רקע לאומני	379
3.2 סעיף 2 לחוק התגמולים אינו מעביר לכתפי המשיב את נטל השכנוע באופן אוטומטי	380
3.3 נפגע אדם בנסיבות שיש בהן יסוד סביר להניח שנפגע פגיעת איבה, יראו את הפגיעה כפגיעת איבה אם לא הוכח אחרת	381
3.4 משלא עמד העורר בנטל השכנוע בפעימה הראשונה ולא קמה החזקה שהפגיעה היא פגיעת איבה, לא מוטל על המשיבה נטל הפעימה השניה לשלול חזקה זו	381
3.5 האם מדובר בתאונת דרכים או תאונה בעקבות פעולת איבה?	382
שער ג': ריפוי, החלמה ושיקום, תגמול לנכה, ניכוי דמי חבר לארגון יציג	385
פרק א': ריפוי, החלמה ושיקום	385
1. הדין	385
2. החזר הוצאות נסיעה לדיוני וועדה רפואית לעררים ולהחזר הוצאות בגין רכישת קנביס רפואי	385
פרק ב': תגמול לנכה - סעיפים 4 ו-4א לחוק	389
1. הדין	389
2. כללי	392
3. הלכה פסוקה	392
3.1 תפקידה של הרשות המאשרת היא לקבוע האם מדובר בפגיעת איבה כמשמעותה בחוק	392
3.2 חובת קיום קשר סיבתי בין פגיעת האיבה לבין נכותו של הנפגע	393
3.3 קביעת דרגת נכות היא בסמכותה של ועדה רפואית	393
3.4 פרשנותו של סעיף 34 לחוק שירות המדינה	393
פרק ג': ניכוי דמי חבר לארגון יציג - סעיף 4א לחוק	395
פרק ד': קביעת דרגת נכות - סעיף 5 לחוק	397
1. הדין	397
2. כללי	397
3. הלכה פסוקה	397
3.1 הוועדה תשקול אם יש מקום לקבוע למערער נכות זמנית בתחום הנפשי בעקבות האירוע שהוכר	397

3.2 הוועדה הרפואית תתייחס לממצאי הוועדה בכל הנוגע לראיות שעל יסודן קבעה שהמערערת סבלה בפיגוע מפגיעת ראש 398

3.3 יש לדון בהחמרת מצבו של המערער 399

3.4 הוועדה מילאה אחר הוראת פסק-הדין, לפיכך בית-הדין לא יתערב 400

3.5 החלטת הוועדה הרפואית לעררים ניתנת לערעור בפני בית-הדין האזורי לעבודה בשאלה משפטית בלבד 401

3.6 סעיף 5(ד) לחוק התגמולים מחיל את הוראת סעיף 119 לחוק הביטוח הלאומי 402

3.7 רופא או וועדה רפואית שנתמנו לעניין סעיף 118 לחוק הביטוח יקבעו את דרגת הנכות לפי המבחנים והכללים שהותקנו על-פי סעיף 10(ב) לחוק הנכים 402

3.8 היעדר נימוק בקביעה כי אין קשר על דרך של "החמרה" בין האירועים המוחיים שפקדו את המבקש ובין פגיעתו שהוכרה כפגיעת איבה 403

3.9 ערעור על אי-נימוק בדחיית בקשת המערער לקביעת דרגת נכותו מחדש בשל החמרת מצבו עקב אירוע פעולת איבה בו נפגע 406

שער ד': סמכות שר הרווחה, מינוי רשות מאשרת, ערר, סמכות בית-הדין לעבודה, קביעת מועדים ייצוג בפני בית-הדין - סעיפים 9 עד 14 לחוק 409

פרק א': סמכות שר העבודה והרווחה - סעיף 9 לחוק 409

פרק ב': מינוי רשות מאשרת - סעיף 10 לחוק 411

פרק ג': ערר - סעיף 11 לחוק 413

1. הדין 413

2. כללי 413

3. הוראת הסופיות 11(ה) לחוק 413

4. הלכה פסוקה 414

4.1 על העותרת להעלות בוועדה את טענותיה וככל שלא תישא החלטתה חן בעיניה בנקודה משפטית תוכל לערער בפני בית-הדין האזורי לעבודה 414

4.2 כל טעות מהווה נשוא לביקורת שיפוטית 414

4.3 העורר לא הרים את נטל השכנוע, לא הוכח כי פגיעתו היתה חלק מאירוע האיבה 414

פרק ד': אישור פגיעת איבה - סעיף 12 לחוק 417

פרק ה': סמכות בית-דין לעבודה - סעיף 13 לחוק 419

פרק ו': קביעת מועדים; ייצוג בפני בית-דין - סעיפים 13 א ו- 14 לחוק 421

חלק ה': חוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום), התש"י-1950, חוק קיצבאות לחיילי מילואים, חוק המשטרה - נכים ונספים..... 423

שער א': כללי - סעיפים 1 עד 6 לחוק 423.....

פרק א': פירושים - סעיף 1 לחוק 423.....

1. הדין 423.

2. תכלית החוק 426.

3. "נספה" היסטוריה חקיקתית 426.

4. "ידועה בציבור" - אלמנה לצורך קבלת התגמולים 427.

5. בן חורג 428.

6. "עקב השירות" 428.

7. הגדרת "בן משפחה" 428.

8. הגדרת "נכות" 429.

9. הלכה פסוקה 429.

9.1 אין קשר בין הנכות של המנוח לבין פטירתו 429.

9.2 המנוח בעת פטירתו שוחרר זה מכבר מן השירות, לפיכך אינו חוסה תחת ההגדרה של חייל אלא חייל משוחרר 429.

9.3 יש לראות במערכת כידועה בציבור של המנוח היות והתמלאו שני הקרטריונים להגדרת ידועה בציבור 430.

9.4 בקשה לסילוק על-הסף - תביעת יורשים 430.

פרק ב': תחולת החוק על אלמן - סעיף 1א לחוק 433.....

פרק ג': סמכות להעלות שיעורים - עדכון סכומים והעלאת שיעורים 435

פרק ד': מחלות בשירות בחזקת מחלה עקב השירות, חבלה בדרך למחנה או ממנו, מוות בשירות בחזקת מוות עקב השירות - סעיפים 2 עד 2ב לחוק 437.....

1. הדין 437.

2. הוספת סעיפים א2 ו-ב2 לחוק 437.

3. הקשר הסיבתי בחוקי התגמולים - כללי 438.

4. נטל ההוכחה על-פי חוק משפחות חיילים שנספו - סעיף א2-ב2 לחוק 439.

5. סעיף א2 - הרחבת היקף זכויות משפחות נספים 439.

6. היעדרות ללא רשות מן השירות 440.

7. ההלכה הפסוקה 441.

7.1 במועד מותה של המנוחה היא נעדרה שלא ברשות מן השירות ונחשבה לנפקדת 441.

7.2 לא הוכח קשר בין נסיבות מותו של המנוח לבין נכותו המוכרת כמשמעותו בחוק 441.

7.3	כאשר מדובר באירוע שהתרחש בבית ובזמן חופשה, נטל ההוכחה	442
7.4	היה ונשאר על המערערים	442
7.4	הנטל רובץ על כתפי המשיב היות ורק הוא יודע מה היה מעמד	442
7.5	המנוח ביום מותו	442
7.5	אין קשר סיבתי-רפואי בין חשיפה לחומרים ממיסים לבין	442
7.6	תסמונת דום - נשימה בשינה	442
7.6	כאשר יש היתר כדין לחופשה אזי המנוח הינו בגדר	443
7.7	נספה	443
7.7	מחיקת תביעה בעקבות חוסר סמכות עניינית	443
7.8	המנוח נחשב כ"נספה" לפי חוק משפחות חיילים שנספו במערכה	443
7.9	- נסיעה ברכב אזרחי ללא מדים	443
7.9	האם הוכיח המשיב כי הפטירה לא היתה עקב השירות - שכן לא	445
7.10	הוכחה חשיפה לקרינה אלקטרו-מגנטית?	445
7.10	תביעת פיצויים בגין נזקי גוף שנגרמו לתובעת לאחר שנתקלה	445
7.10	בזיו במדרכה	445
449	פרק ה': עניינים שונים	449
449	1. דין נעדרים - סעיף 3 לחוק	449
449	2. קצין תגמולים - סעיף 4 לחוק	449
449	3. ועדת ערעור - סעיף 5 לחוק	449
449	4. סמכויות עזר - סעיף 6 לחוק	449
453	שער ב': עניינים שונים	453
453	פרק א': תגמולים לאלמנה בלי ילדים - סעיף 7 לחוק	453
455	פרק ב': עניינים שונים	455
455	1. תגמולים לאלמנה עם יתומים - סעיף 8 לחוק	455
455	2. תגמולים לאלמנה במצב מיוחד - סעיף 8א לחוק	455
455	3. סכום חודשי למימון צרכים מיוחדים - סעיף 8ב לחוק	455
456	4. תוספת לאלמנה של נספה - סעיף 8ג לחוק	456
456	5. תגמולים בעד יתומים ואחים - סעיף 9 לחוק	456
456	6. תגמולים בעד יתומים משני הוריהם - סעיף 9ב לחוק	456
457	7. תגמולים לשכולים - סעיף 10 לחוק	457
458	8. תוספת להורים שכולים בעד אחי הנספה - סעיף 10א לחוק	458
458	9. תשלום חודשי לצרכים מיוחדים - סעיף 10ג לחוק	458
458	10. תגמול לשכול במצב מיוחד - סעיף 11 לחוק	458
460	11. תגמולים להורים זקנים - סעיף 12 לחוק	460
460	12. דין גרושה הזכאית למזונות - סעיף 13 לחוק	460
461	13. דין גרושה שיש איתה יתומים של נספה - סעיף 13ב לחוק	461
461	14. אישה שעזבה את הנספה - סעיף 13ג לחוק	461
461	15. תוספת לתקופת הריון והענקת מיוחדת בקשר ללידה - סעיף 14 לחוק	461

461.....	16. מענק מיוחד לאלמנה בעת התאלמנותה - סעיף 14א לחוק
462.....	17. מענק מיוחד - סעיף 14ב לחוק
462.....	18. ביטוח בפני מחלה - סעיף 15 לחוק
462.....	19. הטבות והיקפן - סעיף 15א לחוק
464.....	20. הטבות לשיקום תעסוקתי - סעיף 15ב לחוק
465.....	21. הטבות רכב וניידות - סעיף 15ג לחוק
466.....	22. הטבות לרווחה - סעיף 15ד לחוק
471.....	23. הטבות לדיור - סעיף 15ה לחוק
473.....	24. הטבות רפואיות - סעיף 15ו לחוק
475.....	25. הטבות לטיפול - סעיף 15ז לחוק
476.....	26. הטבות להנצחה - סעיף 15ח לחוק
478.....	27. ועדת חריגים להטבות - סעיף 15ט לחוק
478.....	28. התנהגות רעה חמורה - סעיף 16 לחוק
479.....	29. נטילת תגמול במקרים מסויימים - סעיף 17 לחוק
479.....	30. מקבל תגמול או הטבה המרצה עונש מאסר - סעיף 18 לחוק
479.....	31. הפסקת תגמול והטבה לבני משפחתו של נעדר - סעיף 19 לחוק
479.....	32. תגמול לאלמנה שהיא גם שכולה ואלמנה שהתאלמנה מנספה - סעיף 20 לחוק
479.....	33. תגמולים לבן משפחה לפי חוק זה ולפי חוק נפגעי איבה - סעיף 20 לחוק
480.....	34. תגמול חודשי ופיצויים לפי חוק אחר - סעיף 21 לחוק
481.....	35. זכויות לפי חוק זה ולפי חוק הביטוח הלאומי, התשי"ד-1953 - סעיף 21א לחוק
484.....	36. זכויות לפי חוק זה ולפי חוק שירות המדינה (גימלאות), התשט"ו-1955 - סעיף 21ב לחוק
485.....	37. בקשות - סעיף 23 לחוק
485.....	38. מילווה לתובע עד מתן החלטה - סעיף 24 לחוק
487.....	39. ערעור - סעיף 25 לחוק
489.....	40. החלטות חדשות - סעיף 25א לחוק
491.....	41. החזרת כספים ששולמו שלא כדין - סעיף 25ב לחוק
491.....	42. עיכוב זמני של תגמולים - סעיף 25ג לחוק
492.....	43. התיישנות תביעות - סעיף 26 לחוק
492.....	44. התשלום מאוצר המדינה - סעיף 27 לחוק
492.....	45. מאימתי משלמים תגמולים - סעיף 28 לחוק
493.....	46. מאימתי יינתנו ההטבות - סעיף 28א לחוק
493.....	48. תגמול בעד יתום המשרת שירות חובה בצה"ל - סעיף 29 לחוק
496.....	49. מענק נישואין לילדו של נספה - סעיף 29א לחוק
497.....	

497.....	מענק ליתום שהגיע למצוות - סעיף 29ג לחוק
498.....	קצובת הבראה ונופש - סעיף 29ד לחוק
498.....	מענק ליתום שני הוריו - סעיף 29ה לחוק
498.....	תגמולים והטבות - הוראות שונות - סעיף 31 לחוק
499.....	ניכוי דמי חבר לארגון יציג - סעיף 31א לחוק
499.....	ניכוי תשלומי יתר - סעיף 31ב לחוק
500.....	סילוק מלוות שיקום - סעיף 32 לחוק
500.....	דין יתרות התגמולים המגיעים לבן משפחה שנפטר - סעיף 32א לחוק
500.....	תקנות בדבר שיקום - סעיף 33 לחוק
501.....	חובת העסקה אחרי גיל הפרישה - סעיף 33א לחוק
503.....	הקלות שונות - סעיף 34 לחוק
504.....	הגדרות מיוחדות - סעיף 35 לחוק
504.....	הוועדה למתן סיוע לפנים משורת הדין - סעיף 35א לחוק
504.....	הקבורה הצבאית
504.....	חוק תשלום קיצבאות לחיילי מילואים ולבני משפחותיהם, התשס"ב-2002
505.....	התשס"ב-2002
	חלק ו': חוק הביטוח הלאומי ותקנותיו - נכויות שונות - פוסט-טראומה
507.....	שער א': כללי
507.....	פרק א': מבוא
509.....	פרק ב': סוגי הועדות ודרכי הפניה אליהם
509.....	1. דברי הסבר כלליים
510.....	2. נכות כללית
511.....	3. נכות מעבודה
513.....	שער ב': נפגעי תאונות עבודה - ועדות רפואיות
513.....	פרק א': מבוא
513.....	1. סקירת הדין
514.....	2. הגישות השונות לגבי סמכות הועדות
514.....	2.1 כללי
515.....	2.2 השינוי
517.....	2.3 סיכום
521.....	פרק ב': הזכאות לקצבה
521.....	1. מבוטחים ותנאים לביטוח - סעיף 75 לחוק הביטוח הלאומי
521.....	1.1 הדין
521.....	1.2 כללי
522.....	1.3 עובד
522.....	1.4 מסך ההתאגדות

522.....	1.5 נפגעי עבודה.....
523.....	1.6 צד שלישי.....
523.....	1.7 תאונת עבודה.....
523.....	1.8 הוראות שונות בקשר לחלות ביטוח נפגעי עבודה והתפתחות הפסיקה בעניין.....
525.....	1.9 עצמאי.....
527.....	1.10 עובד זר.....
528.....	1.11 אירוע חריג.....
528.....	1.12 זהות המעביד.....
529.....	2. ליקוי שמיעה - סעיף 84א לחוק.....
529.....	2.1 הדין.....
529.....	2.2 כללי.....
530.....	2.3 טנטון - סעיף 84א(ב) לחוק הביטוח הלאומי.....
532.....	2.4 סעיף 84א(א)(2) לחוק הביטוח הלאומי.....
532.....	2.5 סעיף 84א(ב) לחוק הביטוח הלאומי.....
533.....	2.6 סעיף 84א(ב)(1) לחוק הביטוח הלאומי.....
533.....	2.7 סעיף 84א(ב)(3) לחוק הביטוח הלאומי.....
534.....	2.8 ההלכה הפסוקה.....
537.....	3. מחלות מקצוע - סעיף 85 לחוק.....
537.....	3.1 הדין.....
537.....	3.2 כללי.....
538.....	3.3 תורת המיקרו-טראומה.....
541.....	3.4 עישון.....
541.....	4. גמלאות בעין - זכות לגמלאות בעין - ריפוי - החלמה ושיקום - שיקום מקצועי - סעיפים 86-91 לחוק.....
541.....	4.1 הדין.....
542.....	4.2 כללי.....
543.....	4.3 תקנות הביטוח הלאומי (מתן טיפול רפואי לנפגעי עבודה), התשכ"ח-1968.....
543.....	4.3.1 האם תקנות הביטוח הלאומי (מתן טיפול רפואי לנפגעי עבודה) באות לפתור את בעיות הניידות של נכה עבודה?.....
543.....	4.3.2 תקנה 4 לתקנות הביטוח הלאומי (מתן טיפול רפואי).....
544.....	4.3.3 תקנה 4 לתקנות הביטוח הלאומי (מתן טיפול רפואי) - "ונבצר ממנו לקבל טיפול רפואי".....
544.....	4.4 ריפוי - סעיף 87 לחוק הביטוח הלאומי.....
545.....	4.5 טיפולי שיניים.....
546.....	4.6 הוצאות רפואיות - קרם ידיים, משחות, סבון ושמפו.....
546.....	4.7 פיצוי בגין תרופות שאינן מכוסות.....
546.....	4.8 הוצאות נסיעה - סעיף 87(ג) לחוק הביטוח הלאומי.....

4.9 החלמה ושיקום - סעיף 88 לחוק הביטוח הלאומי - החלמה ושיקום של מורה	547
4.10 הדרכים למתן ריפוי, החלמה ושיקום רפואי - סעיף 89 לחוק הביטוח הלאומי - הודעת צד ג'	547
4.11 הוצאות רפואיות	549
4.12 הדרכים למתן שיקום מקצועי - סעיף 90 לחוק הביטוח הלאומי - עזרה לעתיד	549
4.13 יחסי המוסד עם נותן הגמלאות - סעיף 91 לחוק הביטוח הלאומי	549
4.14 רפואה משלימה	551
5. דמי פגיעה - הזכות לדמי פגיעה ותחומיה - סעיף 92 לחוק	556
5.1 הדין	556
5.2 כללי	557
5.3 נטל ההוכחה - סעיף 92 לחוק	559
6. קצבה או מענק לנכה עבודה - סעיף 103 לחוק	559
6.1 הדין	559
6.2 כללי	559
6.3 זכות לקצבה או למענק	560
7. זכות לקצבה או למענק - סעיף 104 לחוק	562
8. חישוב קצבת נכות לנכה שדרגת נכותו 100 אחוז - סעיף 105 לחוק	563
9. קצבת נכות לנכה עבודה שדרגת נכותו פחותה מ- 100 אחוז - סעיף 106 לחוק	564
10. מענק לנכה עבודה שדרגת נכותו 9 אחוז או יותר אך פחות מ- 20 אחוז - סעיף 107 לחוק	564
10.1 הדין	564
10.2 כללי	565
10.3 פגיעה בעבודה	567
פרק ג': קביעת דרגת נכות - סעיף 118 לחוק	569
1. הדין	569
2. כללי	569
3. ההבחנה בין סעיף 298(א) לבין סעיף 118(א) לחוק הביטוח הלאומי	570
4. היחס בין סעיף 118 לחוק הביטוח הלאומי לבין תקנה 36 לתקנות (קביעת דרגת נכות לנפגעי עבודה), התשט"ז-1956	571
4.1 כללי	571
4.2 היחס בין סעיפים 118 ו- 122 לחוק	572
4.3 חלוקת הסמכויות לעניין הקשר הסיבתי	572
4.4 התעלמות הוועדה מתייעוד רפואי - החזרת התיק לוועדה	573

573.....	4.5 קיום הוראות פסק-דין על-ידי הוועדה
574.....	4.6 קיום חובת ההנמקה
574.....	5. סמכות וועדה רפואית
575.....	6. הקשר הסיבתי בין תאונה לבין נכות הנפשית
	7. הוועדה הרפואית לעררים רשאית לדרוש מהמל"ל לערוך מעקב סמוי אחר נפגע המתדיין לפנייה
576.....	
583.....	פרק ד': סייג לקביעת דרגת נכות - סעיף 120 לחוק
583.....	1. הדין
583.....	2. כללי
585.....	3. בלטים דסקליים
586.....	4. ועדת הערעורים
586.....	5. תאונת עבודה
586.....	6. מצב נפשי
587.....	7. התערבות בית-הדין
589.....	פרק ה': התחשבות בנכות קודמת - סעיף 121 לחוק
593.....	פרק ו': ערר - סעיף 122 לחוק
593.....	1. הדין
593.....	2. כללי
	3. תקנות הביטוח הלאומי (קביעת דרגת נכות לנפגעי עבודה), התשט"ז-1956
600.....	3.1 תקנה 27 לתקנות הביטוח הלאומי (קביעת דרגת נכות)
603.....	3.2 תקנה 28 לתקנות הביטוח הלאומי (קביעת דרגת נכות)
604.....	3.3 תקנה 29 לתקנות הביטוח הלאומי (קביעת דרגת נכות)
604.....	3.4 תקנה 30 לתקנות הביטוח הלאומי (קביעת דרגת נכות)
605.....	3.5 תקנה 32 לתקנות הביטוח הלאומי (קביעת דרגת נכות)
605.....	3.6 תקנה 34 לתקנות הביטוח הלאומי (קביעת דרגת נכות)
607.....	פרק ז': ערעור - סעיף 123 לחוק
607.....	1. הדין
607.....	2. כללי
608.....	3. הערכאה המוסמכת
	פרק ח': תמצית הלכות החלטות ועדות בתי-משפט לעניין מצבי פוסט-טראומה
613.....	טראומה
	1. ליקוי מסוג "פוסט-טראומה" המתפתח במועד מאוחר יותר אך עדיין נובע מהאירוע התאונתי-נקבע, כי יש לקבל את הערעור בחלקו. החלטת הוועדה חסרה התייחסות מנומקת למסמכי האשפוז ולשאלת הקשר הסיבתי בין התאונה לבין מצבו הנפשי של המבקש לגופה
613.....	

2.	המבקשת לא הציגה מסמך רפואי קונקרטי או חוות-דעת הגורסים שבעניינה קיים קשר בין המחלה ממנה היא סובלת להפרעה הפוסט טראומטית ממנה היא סובלת. נקבע, כי הוועדה נימקה היטב את החלטתה והבהירה כי היא אינה מכירה קשר סיבתי תאורטי בין פוסט-טראומה לסוכרת תפלה.....	614
3.	גם באותם מקרים שבהם אותה תשתית עובדתית גרמה לשני ליקויים, ככל שהליקויים נגרמו בפער זמנים מדובר בשתי פגיעות בעבודה נפרדות זו מזו. מסקנה זו מתחייבת מהשוני המהותי בין פגיעה בעבודה שהיא אירוע תאונתי מוגדר במקום ובזמן, כך שגם עת מדובר בנוזק שנוצר או אובחן במועד מאוחר יותר, כגון פוסט-טראומה.....	615
4.	בחינה מחדש של נכות נפשית.....	615
5.	המערערת העלתה טענות אודות PTSD בפני הוועדה, אשר לא זכו לכל התייחסות.....	616
6.	פריט ליקוי שעניינו הפרעות במצב הרוח, ובכלל זה הפרעות חרדה והפרעות פוסט טראומטיות.....	617
7.	סימפטומטולוגיה נפשית פוסט-טראומטית הקשורה בתאונה.....	617
8.	האם עלה בידי התובע להצביע על אירוע מיוחד בעבודה בתנאים כנדרש לפי הפסיקה?.....	618
9.	הנמקת הוועדה המתייחסת דווקא לפוסט-טראומה אינה ברורה.....	619
10.	הוועדה לעררים לא התייחסה לתחום ה- PTSD.....	619
11.	קיים קושי להתחקות אחר הלך מחשבתה של ועדת הערר בעת שהתאימה למערער נכות.....	620
12.	משקלה המכריע של חוות-הדעת של המומחה היועץ הרפואי... 621	621
13.	הוועדה היתה ערה לפער שבין טענות המערערת לגבי מצבה העדכני ודרגת הנכות הנפשית שנקבעה לה בוועדה הרפואית. אין בכך כדי לפטור הוועדה מהצורך להתמודד עם פער בין מצבה של המערערת כפי שהשתקף לפנייה ודרגת הנכות המחייבת.....	621
14.	באשר להיות הוועדה גוף מעין שיפוטי, מוטלת עליה החובה לנמק החלטותיה, באופן אשר יהא ניתן גם למי שאינו עוסק ברפואה להבין את הלך המחשבה של הוועדה ולבחון האם החלטת הוועדה עומדת במבחן הביקורת השיפוטית.....	622
15.	העובדה כי אובחנה כסובלת מ- PTSD גם בשל האירוע הנדון, אינה מאיינת את האבחנה של PTSD עוד קודם לכן.....	623
16.	הוועדה קיימה את הוראות פסק-הדין, נימקה את עמדתה לעניין היעדר קשר סיבתי בין פגיעת האיבה למצבו הנפשי של המערער....	624

17. בקשה למסמכים שילמדו על-כך שמצבו הנפשי של התובע, הטוען כי סובל מפוסט-טראומה בעקבות שירותו הצבאי, אובחן עוד במועד קבלתו לעבודה. לטענת הנתבעת, מסמכים אלו יסייעו בידה להוכיח כי התובע הפר את חובתו כלפיה משלא דיווח לה בעת קבלתו לעבודה, אודות מצבו הנפשי, בעודו הוא מתפאר בשירותו הצבאי..... 624
18. הוועדה שגתה עת לא נימקה מדוע היא לא התייחסה לכך שעל-אף שסבלה המערערת מפוסט-טראומה בעקבות מצב עבר..... 625
19. הוועדה לא הסבירה מה הם הנתונים עליהם ביססה את מסקנותיה ולא מה היא עצמת התסמינים של האבחנה שנקבעה על-ידה..... 626
20. הקשר הסיבתי הרפואי בין האירוע החריג לבין הנזק..... 627
21. הוועדה התייחסה למסמכים אליהם נדרשה להתייחס..... 627
22. אחת מהחובות המוטלות על הוועדה הרפואית לעררים בהיותה גוף מעין שיפוטי היא חובת ההנמקה, אשר היא חיונית גם על-מנת לאפשר ביקורת שיפוטית של בית-הדין על החלטותיה..... 628
23. הוועדה מחוייבת אך ורק לממצאיה שלה..... 629
24. במסגרת סמכותו בוחן בית-הדין אם הוועדה טענה בשאלה שבחוק, חרגה מסמכותה, הסתמכה על שיקולים זרים או התעלמה מהוראה המחייבת אותה..... 629
25. הקשר שבין החבלה הפיזיקאלית, גם אם היא אינה נובעת מתאונת דרכים, לבין התפרצות של פיברומיאלגיה, ולקשר בין PTSD..... 630
26. מהי מידת ההשפעה של התאונה על קרות הליקוי, ביחס לגורמים אחרים, הקיימים אצל התובעת (ככל וקיימים)?..... 631
27. כתוצאה מהתאונה טענה התובעת לליקויים במצבה בנפשי (פוסט-טראומה)..... 631
28. נפל פגם משפטי בהחלטת ועדת הערר..... 632
29. קביעת כושר השתכרות..... 633
30. תפקודו הנפשי של המערער וכושרו לעבוד ולהשתכר..... 633
31. האבחנה הספציפית של הנכות, האם מדובר ב- PTSD, אם לא - נתונה לשיקול-דעתה הרפואי-מקצועי של הוועדה..... 634
32. קביעת הוועדה כאמור נסמכת על ממצאי בדיקתה הקלינית והידע הרפואי-מקצועי בו היא אווזת, כאשר קביעת שיעור הנכות והתאמת פריטי הליקוי הרלוונטיים הן כאמור קביעות רפואיות מובהקות הנמצאות בתחום סמכותה הבלעדית של הוועדה..... 634
33. בבסיס טיעון הנתבע טענה לפיה המומחית קבעה כי התובע סובל מפוסטטראומה חלקית (Partial PTSD), כשלטענת הנתבע אבחנו זו אינה מוכרת בקלסיפקציות המקובלות בפסיכיאטריה..... 635
34. עילה לגורם סיבתי של PTSD..... 636
35. התובעת הגישה תביעה לקביעת דרגת נכות מעבודה וביקשה לקבוע דרגת נכות בגין PTSD..... 637

36	שיעור הנכות הנפשית.....	638
37	שאלת הקשר הסיבתי בין ליקוי ה- PTSD לבין האירוע.....	639
38	אירוע חריג בעבודתו של התובע.....	639
39	המערער לא הצביעה על סתירה בולטת או אי התאמה ניכרת בין ממצאי היועץ לוועדה	640
40	אינו מסוגל לחזור למקום האירוע דבר שיש בו להעיד על פוסט-טראומה	640
41	קיים כשל בהחלטת הוועדה לפיה לא קיים קשר סיבתי בין מצבה הנפשי של המערער ובין התאונה.....	641
42	נדחתה הטענה שהוועדה קבעה שהמערער סובל מפוסט-טראומה.....	642
43	שלילת הקשר הסיבתי בין מצבו הנפשי של המערער ובין הפגיעה בעבודה.....	642
44	קביעת נכות הפסיכיאטרית	643
45	החמרה במצב בתחום הנפשי.....	643
46	הוועדה לא נימקה מדוע קבעה כי שיעור נכותו של המערער עומד על 0%.....	644
47	נכות פסיכיאטרית	644
48	שאלת מהות הליקוי ממנו סובל התובע.....	645
49	העובדה שהוועדה ציינה כי עיינה בפרוטוקול נכות כללית - אינה מהווה נימוק שכן לא ניתן להבין מהיגד זה, מדוע לא אימצה את קביעות הוועדה בנכות כללית, בתחום הפסיכיאטרי.....	646
50	בבדיקתו הקלינית של המערער לא נתגלו סימנים האופייניים לתגובה פוסט טראומטית	647
51	תביעה להחמרת מצב.....	647
52	התעסקות יתר עם האירוע, אך זה לא עולה לכדי פוסט-טראומה	648
53	עוצמת הסימפטומים קלה וחלקית	648
54	תביעה להכרה כי לתובעת לקות נפשית כתוצאה מאירוע בעבודה.....	649
55	הוועדה שמעה את תלונות המערער התייחסה אליהן, בחנה את מסמכיו הרפואיים ונימקה את מסקנותיה באופן ברור המאפשר להתחקות אחר הלך מחשבתה.....	650
56	טענת המערער כי נכותו הנפשית עולה על 30% ומגיעה לשיעור של 50%.....	650
57	דרגת נכות בשיעור של 0% בגין פגיעה בעבודה.....	651

58. כתבי הטענות תוחמים את המסגרת הדיונית ולא ניתן כעת, כפי שהתובעת ביקשה לעשות בסיכומיה, לדון בטענותיה בעניין הפיברומיאליגיה ותסמונת פוסט טראומטית PTSD - אבחנות שאינן בתחום האורתופדיה..... 652

59. ההחמרה במצבו הנפשי והתפקודי של המערער בכל הקשור לתופעות הפוסט טראומטיות..... 652

60. קביעת היועצת הפסיכיאטרית, לרבות בדבר שלילת הקשר הסיבתי, אינה מנומקת דיה..... 653

61. קשר סיבתי בין תלונות המערער בתחום הנפשי לתאונה הנדונה..... 653

62. תסמינים פסיכיאטרים קשים..... 654

63. קביעת שיעור הנכות והתאמת סעיפי הליקוי הרלוונטיים הן קביעות רפואיות מובהקות המצויות בסמכותה הבלעדית של הוועדה הרפואית ולבית-הדין אין סמכות להתערב בהן..... 654

64. אין עדות להפרעה פסיכוטית, לדיכאון מגיורי או לתסמונת פוסט-טראומה..... 655

65. מדובר בהחלטה מפורטת של הוועדה אשר מצויה במסגרת שיקול-דעתה הרפואי מקצועי והמערערת לא מצביעה על פגם משפט שנפל בפעולת הוועדה..... 656

66. לא נתגלתה עדות ל- PTSD, אלא פיתח התובע תגובה הסתגלותית. תגובה מסוג זה היא זמנית לפי הגדרתה..... 656

67. על-פי ממצאי הוועדה אין עדות לסימנים פוסט טראומטיים, ולכן שללה הוועדה אבחנה של תסמונת פוסט-טראומה..... 657

68. התעלמות מהאבחנות הקיימות בתיעוד הרפואי ובכלל זה תסמונת פוסט-טראומה..... 657

69. שאלת ההחמרה במצבו של המערער..... 658

70. לא ברור מדוע הוועדה שללה קשר סיבתי בין תלונותיו הנפשיות לבין התאונה..... 659

71. שיוך התמונה הקלינית לתאונת העבודה..... 659

72. קשר סיבתי אגב פרק זמן ממושך שחלף ממועד הטראומה עד למועד הופעת המחלה..... 660

73. קשר בין טראומה נפשית לבין החמרת הפיברומיאליגיה..... 661

74. מדובר בתובע אשר סבל טרם התאונה מהפרעות חרדה ולאחר התאונה מהפרעת הסתגלות חרדתית..... 661

75. בבחינת סוגיית הקשר הסיבתי בית-הדין נעזר בחוות-דעת מומחה, הממונה על-ידי בית-הדין, שכן רק רופא יכול להעריך את מידת השפעת אירוע חיצוני על הליכים פיזיולוגיים פנימיים בגופו של נפגע..... 662

76. דין הוא שממצאים שונים מהווים הנמקה ברורה והתייחסות מספקת לחוות-דעת או לקביעה רפואית שונה מזו של הוועדה..... 663

77. נפל פגם בהחלטת הוועדה המצדיק את התערבות בית-הדין על-ידי השבת עניינה של המערערת לוועדה, שכן קביעות הוועדה אינן ברורות וקיים קושי להתחכות אחר הלך מחשבתה ובעיקר כיצד ייתכן השיפור במצבה הרפואי של המערערת לעומת מצבה כפי שנקבע בוועדות הרפואיות הקודמות 664

78. ערעור כנגד שיעור הנכות הפסיכיאטרית שקבעה הוועדה 664

79. טענת המערער, כי החלטת הוועדה לעררים חסרת כל נימוק באשר לקביעתה 665

80. אבחנת הוועדה כי מדובר במצב פוסט טראומטי עם סימנים חלקיים בלבד 665

81. לא נמצאה עדות לתסמינים העיקריים של תסמונת פוסט-טראומה 666

82. מצב של חרדה עם אלמנטים של פוסט-טראומה 666

83. יש להחזיר את עניינו של המערער לוועדה בהרכב אחר, וזאת על-מנת שתדון בנושא הנפשי 667

84. לא יתכן כי פגיעה קלה שלא הותירה נכות נפשית 668

85. מדובר למעשה בערעור אחר קביעה רפואית של הוועדה, שאין בית-הדין מוסמך להתערב בה, בהיעדר טעם המצדיק זאת 668

86. השגה על שיעור הנכות, נושא בו בית-הדין אינו מתערב 669

87. החמרה במצבו של המערער 669

88. היעדר קשר בין האירועים שאירעו לתובעת לבין מחלתה 670

89. האם רק פוסט-טראומה יכולה לגרום למחלת הפרקים ממנה סובלת התובעת? 670

90. האם הירידה הקוגניטיבית נגרמה כתוצאה מטיפול החשמל שקיבלה המערערת או שמא היא כלולה בנכות הפסיכיאטרית שנקבעה למערערת? 671

91. על הוועדה היה להסביר ולנמק כיצד מהמסמכים הרפואיים שהיו בפניה 672

92. הלכה פסוקה היא, כי ממצאים שונים מהווים הנמקה ברורה והתייחסות מספקת לחוות-דעת או לקביעה רפואית שונה מזו של הוועדה 673

93. החמרה בתופעות תסמונת פוסט-טראומה 673

94. יש קשר סיבתי בין האירוע החרוג שעבר התובע לבין מצבו הנפשי 674

95. הוועדה לא ציינה בפרוטוקול אלו מבין המסמכים עמד בפניה ועל-כן לא ניתן לדעת האם עיינה בהם 675

96. הטענה שהוועדה לא התייחסה באופן מספק לחוות-הדעת 675

97. לאחר האירוע התובע נפגע בכושר הדיבור וסבל מפוסט-טראומה 676

98.	שאלת גובה הנזק.....	676
99.	קשר סיבתי לתאונה בין תסמונת חרדתית/דכאונית לבין האירוע הנדון.....	677
100.	קיומו של קשר סיבתי בין מצבו הנפשי של התובע לבין האירוע הנטען.....	678
101.	הוועדה גם לא התייחסה למסקנתו הסופית של הפסיכיאטר, ולפיה חלה החמרה במצבו של המערער וכיום סובל הוא מ- PTSD.....	678
102.	לא נמצאו סימנים של תופעות חרדתיות ו/או סימנים של פוסט-טראומה.....	679
103.	הוועדה ערכה בדיקה שטחית, ומסקנתה אינה תואמת את מצבה הרפואי של המערער.....	680
104.	האם זכאית התובעת לפיצוי בגין עוגמת נפש?.....	680
105.	עצם עבודתו והאירוע המתואר בעבודה שהוביל לניתוח בכתף, הם המקור לתחושותיו הנפשיות.....	681
106.	התמונה הקלינית שמצטיירת מבדיקת המערער מעלה כי אין כל ביטוי של תסמונת פוסט טראומטית.....	681
107.	טענת המערער מופנית כנגד שיעור הנכות שקבעה הוועדה, נושא בו בית-הדין אינו מוסמך להתערב.....	682
108.	גובה הפיצוי.....	683
109.	תביעה אזרחית-נזיקית הנגררת אחר ההליך הפלילי, שנועדה לפצות את המערער על הנזקים שנגרמו לה ממעשיהם המזוועים של המשיבים.....	683
110.	חוסר כשירות כתוצאה מהחמרתה של הפרעה.....	684
111.	הרפואה מכירה גם במצבים של הפרעה פוסט-טראומטית, אשר תסמיניה מופיעים ללא פגיעה תפקודית נלווית. יוצא מכך, שלא כל מי שסובל מתסמונת פוסט-טראומטית, סובל במקביל גם ממצוקה, או מפגיעות שונות בתפקודו. אולם בקרב חולים אשר סובלים מליקויים תפקודיים, הוכח קשר בין מספר התסמינים הפוסט-טראומטיים לבין דרגת הליקוי התפקודי בחיי המשפחה, והחברה, בתעסוקה ובלימודים.....	685
112.	הוועדה השלישית שינתה את האבחנה של הוועדה השניה גם ביחס לתקופה אשר לגביה היתה קיימת קביעה חלוטה.....	686
113.	אין מידע המבסס PTSD בעקבות האירוע.....	686
114.	פיטוריו של המערער נבעו מסיבה מוצדקת.....	687
115.	ליקוי מסוג "פוסט-טראומה" המתפתח במועד מאוחר יותר אך עדיין נובע מהאירוע התאונתי.....	689
116.	המבקשת לא הציגה מסמך רפואי קונקרטי או חוות-דעת הגורסים שבעניינה קיים קשר בין המחלה ממנה היא סובלת להפרעה הפוסט טראומטית ממנה היא סובלת.....	690

117. הוועדה היא הפוסקת האחרונה בכל הקשור לקביעת דרגת הנכות.....	690
118. גם באותם מקרים שבהם אותה תשתית עובדתית גרמה לשני ליקויים, ככל שהליקויים נגרמו בפער זמנים מדובר בשתי פגיעות בעבודה נפרדות זו מזו. מסקנה זו מתחייבת מהשוני המהותי בין פגיעה בעבודה שהיא אירוע תאונתי מוגדר במקום ובזמן, כך שגם עת מדובר בנזק שנוצר או אובחן במועד מאוחר יותר, כגון פוסט-טראומה.....	691
119. בחינה מחדש של נכות נפשית.....	692
120. המערערת העלתה טענות אודות PTSD בפני הוועדה, אשר לא זכו לכל התייחסות.....	692
121. לאורך כל ההליך התובע התעלם ממצבו הרפואי הקודם וטען שאין לנכות זו כל קשר לאי הכושר המלא ולצמיחות בו הוא מצוי.....	693
122. פריט ליקוי שעניינו הפרעות במצב הרוח, ובכלל זה הפרעות חרדה והפרעות פוסט טראומטיות.....	694
123. סימפטומטולוגיה נפשית פוסט-טראומטית הקשורה בתאונה.....	694
124. קביעת מידת התלות של המערערת.....	695
125. הנמקת הוועדה המתייחסת דווקא לפוסט-טראומה אינה ברורה.....	695
126. שאלת הנזק - פסיכיאטריה.....	696
127. בבואו של בית-משפט לבחון את שיעור הנכות התפקודית, על בית-משפט להתחשב בעיסוקו של התובע ובמידת הפגיעה בכושרו להמשיך בו.....	696
128. מעבר לטיבם של המעשים, יש לשקול את הנכות הנפשית שנותרה לתובעת בעקבות האירוע.....	697
חלק ז': ועדות רפואיות מכוח הוראות חוק הביטוח הלאומי ותקנותיו - נכות כללית וענפיה השונים.....	699
שער א': נכות כללית.....	699
פרק א': מבוא.....	699
1. סוגי קצבאות.....	699
1.1 כללי.....	699
1.2 קצבת נכות.....	699
1.3 קצבה לשירותים מיוחדים.....	700
1.4 קצבה לילד נכה.....	700
1.5 גמלה למוגבלי בניידות.....	700
2. הדרך להגשת עררים.....	700
3. סוגי ועדות.....	701
3.1 כללי.....	701
3.2 נכות כללית.....	701

702.....	3.3 וועדה רפואית לילד נכה
702.....	3.4 שירותים מיוחדים לנכה
703.....	3.5 נפגעי פעולות איבה
703.....	3.6 וועדה לקבלת פטור ממס הכנסה
707.....	פרק ב': הגדרות - סעיף 195 לחוק המביטוח הלאומי
707.....	1. סעיף 195 לחוק
	2. וועדה מדרג שני מוסמכת לדון בכל הליקויים מהם סובל המבוטח העורר, לרבות אלה לגביהם אין הערר מטעמו מתייחס
708.....	3. נפל פגם משפטי בהתנהלות הוועדה הרפואית לעררים, הן לעניין קיום הדיון בהיעדרה והן לעניין אי ידועה בדבר מסמך חדש שבפני הוועדה
709.....	4. הוועדה לא היתה מוסמכת הוועדה להעניק למערערת מעבר ל- 19% נכות
711.....	5. הנכות של המבקשת הינה בגין פיגור ומצב נפשי וזהו הליקוי הרפואי אליו מתייחסת הוועדה
712.....	6. הוועדה רשאית היתה להגיע למסקנות שונות מאלו שתוארו בדו"ח האבחון
714.....	
717.....	פרק ג': הטבות סוציאליות - סעיף 9 לחוק
717.....	1. הדין
717.....	2. הסכם ניידות
	3. האם סוג הנכות כלול בהסכם הניידות לפי חוק ביטוח לאומי?
718.....	4. האם מוסמך המוסד לביטוח לאומי לנכות מקצבת ניידות של מוגבל בניידות?
718.....	5. האם ליקויי המערער נכללים במסגרת רשימת הליקויים שבהסכם הניידות?
719.....	6. האם התובעת זכאית לקבל גמלת זקנה מכוח סעיף 9 לפי חוק הביטוח הלאומי?
720.....	7. איזה מבין ההסכמים בעניין גמלת זקנה מיוחדת נכון להחיל על התובעת?
721.....	8. האם זכאי התובע לגמלה מיוחדת מכוח סעיף 9 לחוק הביטוח הלאומי?
721.....	9. האם זכאים אפוטרופסיו של פלוני לקבל הלוואה עומדת לרכישת רכב, בהתאם להוראות ההסכם בדבר גמלת ניידות?
722.....	10. האם זכאית התובעת לגמלת זקנה מיוחדת מכוח הסכם 1988 שנכרת בין המוסד לביטוח לאומי לבין מדינת ישראל?
722.....	11. האם התובעת מוגדרת כזכאית לגמלת זקנה מיוחדת לפי סעיף 9 לחוק הביטוח הלאומי?
723.....	

12. האם התובע זכאי לתשלום קצבת ניידות כ"חסר רכב" לפי חוק הביטוח הלאומי?	724
13. האם התובעת זכאית לתשלום גמלת זקנת ולהשלמת הכנסה מכוח סעיף 9 לחוק הביטוח הלאומי?	724
14. האם התובע זכאי לחדש את קצבת הניידות עם שובו של התובע לארץ אחרי יותר משישה חודשים מחוץ לארץ?	725
פרק ד': ערעור - סעיף 10 לחוק	727
1. הדין	727
2. כללי	727
3. האם המערערת זכאית לגמלת ניידות עקב טעות משפטית בהחלטת הוועדה הרפואית?	727
4. האם ליקוייה של המערערת נכללים ברשימת הליקויים שבהסכם הניידות?	728
5. האם המערערת זכאית לגמלת ניידות מיוחדת?	729
6. האם המערער זכאי לבדיקה מחדש, נוכח טענתו כי חלה החמרה במצבו הרפואי?	729
7. האם הליקוי ממנו סובל המערער נכלל ברשימת הליקויים בהתאם להסכם הניידות?	730
8. האם זכאית המערערת לחלוק על קביעת הוועדה הרפואית על החלטתו בעניין שינוי שיעור הנכות שקבע לעניינה?	731
9. האם ניתן ליישם את ממצאי המערער במסגרת רשימת הליקויים שבתוספת להסכם הניידות?	732
10. האם יכולה המערערת לחלוק על החלטת ועדת העררים לניידות?	732
11. האם יכול המערער לחלוק על החלטת ועדת העררים לניידות?	733
פרק ה': הענקות - מתן הענקה - סעיף 387 לחוק	735
פרק ו': הענקות - מימון - סעיף 388 לחוק	739
פרק ז': גמלה מיוחדת למי שסובל ממוגבלות קשה - סעיף 206א לחוק	741
פרק ח': עניינים שונים	743
1. קצבת עידוד השתלבות בשוק העבודה ומענק חד-פעמי - סעיפים 222ג-222ד לחוק	743
2. קביעת נכות רפואית ואי-כושר - בדיקה מחדש של דרגת אי-כושר להשתכר - סעיף 214 לחוק	745
שער ב': נכים משתכרים ועקרות בית	747
פרק א': מבוא	747
פרק ב': עקרות בית	749
1. "עקרת בית נכה"	749

749.....	2. "נכה"
750.....	3. "התאריך הקובע"
750.....	4. "ליקוי"
750.....	5. גיל פרישה
750.....	6. תביעה למחיקת חוב בגין קבלת קצבת נכות כללית מהנתבע
750.....	7. תביעה לתשלום קצבת נכות מיידית ממועד קביעת הנכות ללא המתנה בת 90 יום
751.....	8. תביעה לקצבת נכות כללית בשל מצב סוציאוקונומי קשה
752.....	9. תביעה להכרה רטרואקטיבית בנכויות לאסיר ציון
753.....	